

Nádas György: A felsőoktatásban dolgozó oktatók, kutatók munkajogviszonyának alapkérdései. (Debrecen, 2009, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Lícium-Art Kiadó)

Nádas György azonos című doktori értekezése képezte az alapját a Debrecenben megjelent kötetnek. Amint arra előszavában *Prugberger Tamás* professzor utal, ez a mű volt az első, amely doktori értekezésként került megvédésre a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának doktori iskolájában. Egyetérthetünk az előszónak azzal a megállapításával, amely szerint Nádas György munkája hiánypótló jellegű. Valóban az, hiszen annak ellenére, hogy a felsőoktatás különböző (oktatáspolitikai, szervezési-vezetési, képzési, igazgatási stb.) aspektusaival foglalkozó kötetek és tanulmányok szép számmal látnak napvilágot, az intézményrendszer jogi kérdéseivel foglalkozó dolgozatok ritkaságszámba mennek,¹ a felsőoktatásban való foglalkoztatás tudományos igényű feldolgozása pedig lényegében hiányzik. (Erre egyébként maga a szerző is utal, amikor előszavában dolgozatának tudományos forrásait tárja fel.) Az erre irányuló első kísérlet volt Nádas György értekezése, illetve a közelmúltban megjelent kismonográfia.

A mű második és harmadik része – vélhetően – a szűkebb tárgykör megalapozását szolgálja, amennyiben egyrészt a magyar felsőoktatás legújabb kori fejlődését, másrészt a nemzetközi környezetet (több ország modelljét) vizsgálta a szerző. Az előbbi vonatkozásban úgy véljük, hogy – noha e rész számos értékes és összegző jellegű megállapítást rögzít a hazai felsőoktatási rendszerről – a történeti fejlődés célirányosabb is lehetett volna, azaz határozottabban koncentrálhatott volna a dolgozat a felsőoktatás foglalkoztatási viszonyaira. Ez annak ellenére így van, hogy a szerző által közölt adatok és bemutatott folyamatok kétségtelenül jelentős, ám közvetett hatással bírnak a felsőoktatási foglalkoztatási viszonyokra. Ebből a szempontból lényegesen célrátörőbb (tárgyszerűbb) az összehasonlító rész, amely határozottan koncentrál a felsőoktatási rendszerek foglalkoztatási megoldásaira (szemben a rendszerek általános, illetve szervezeti jellemzőivel).

A kismonográfia negyedik része nemcsak a szűkebb téma vonatkozásában lényeges, de általános munkajogi rendszertani szempontból is figyelemre méltó szerzői álláspontot jelenít meg (a közalkalmazotti jogviszony jellegével, rendszertani indokoltságával, a szabályozási struktúra átalakítására vonatkozó – megalapozott – elképzelésekkel). A szerző itt foglal állást az ún. egységes közszolgálat kérdésében is – megítélésünk szerint ugyancsak helytállóan. Az egyetemi autonómia és a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyok relációjának vizsgálata talán azért nem hozott látványosabb eredményt, mert úgy tűnik, hogy hiányzik a szerző autonómia-konceptiója, vagy legalábbis a dolgozat ezt nem tette egyértelművé.

¹ Említésre méltó Kocsis Miklós közelmúltban megjelent tanulmánya. Kocsis Miklós: Köztes szervezetek a felsőoktatási igazgatásban. Közjogi Szemle, 2010. március, 53.

A dolgozat különös része, azaz a foglalkoztatási viszonyok részletes vizsgálata tulajdonképpen az ötödik részben kezdődik. Ennek háttereként a szerző e rész elején – igen találóan – a magyar felsőoktatás közelmúltbeli expanziójára vonatkozó adatokat közöl. Nem kétséges, hogy a foglalkoztatási viszonyok mikénti szabályozásának háttérében tendenciáját tekintve ez a folyamat húzódik meg. Utalunk arra, hogy a legutóbbi években számos foglalkoztatási szabály-módosítást – megítélésünk szerint – éppen egy markáns expanzió-ellenes felsőoktatás-politika látszott megalapozni.

Az említett különös rész anyaga a szerző jelentős gyakorlati tapasztalatairól is árulkodik, amennyiben igen jó érzékkel irányítja a figyelmet a felsőoktatás munkajogának akut panaszaira (pl. a jogviszonyok időtartamának, a munkaidő meghatározásának, a pályázati rendszernek a kérdéseire). Napjaink jogalkalmazási gyakorlatának fényében különösen figyelemre méltó az egyetemi, főiskolai tanárok jogviszony-megszüntetésének specialitásaival foglalkozó fejezet. A szerző álláspontját e vonatkozásban magunk is osztjuk, ugyanakkor jelezzük, hogy a probléma még talán szélesebb körű a dolgozatban érintettnél. Erre utal a Legfelsőbb Bíróság egy közelmúltbeli ítélete egy pécsi jogászprofesszor felmentése kapcsán,² de várhatóan számos más intézményben is hasonló tárgyú peres eljárások elé nézünk.

Egyetértünk a szerzőnek azzal a koncepciójával, hogy a hatodik részben a felsőoktatási intézmények vezető testületeinek hatáskörei fényében (is) vizsgálja az intézményi autonómia kérdéseit. A mű ezt követően részletesen feldolgozza a nem oktató munkakörben foglalkoztatottak jogállására vonatkozó szabályokat.

A dolgozat összegző következtetései tulajdonképpen kitűnő vitaindító gondolatok. Őszintén bízunk abban, hogy a felsőoktatás foglalkoztatási viszonyait érintő vita ezek nyomán (is) valóban elindul. Úgy véljük, hogy a munkajogászok őszintén üdvözölhetik a szerző kutatási törekvéseit és eredményeit.

Berke Gyula

² Elemzését ld. Petrovics Zoltán: Tremmel Flórián ügye a Legfelsőbb Bíróságon (Az egyetemi tanárok felmentésének kérdéséről). *Jogesetek Magyarázata*, 2010/1., 25. A Legfelsőbb Bíróság álláspontját számos kritikával illető dolgozat megállapításaival összességében egyetérthetünk, azonban egy igen lényeges rész kérdésben, nevezetesen a felsőoktatási intézmények belső szabályzatainak norma-természetével (közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó szabály jellegével) kapcsolatosan tett megállapításokkal semmiképpen.